

De Hollandsche Molen

Reguliersgracht 9

Amsterdam - C.

Amsterdam, 19 december 1969.

* * * * *

AAN: Het College van B. en W. der gemeente Noorddijk

Hooggeacht College,

In de vergadering van de Groninger Molencommissie op 1 december j.l. werd ter sprake gebracht een aanbieding van het aannemersbedrijf Emming & Elderman N.V. te Noorderhoogebrug voor het ommetselen van de molen te NHbrug, eigendom van de heer Van Wijngaarden, waarvoor begin 1963 besloten werd een restauratie uit te voeren, hetgeen ook is geschied.

Tijdens de vergadering van bovengehoemde commissie werden ook andere oplossingen ten aanzien van het metselwerk overwogen, doch het is bij ons bekend, dat de constructie van het bestaande hoge muurwerk zodanig is, dat hier sprake is van een toestand, die niet gedurende lange tijd zo zal kunnen blijven.

Indien dan ook door middel van vochtafstotende preparaten etc. regen-doerslag tijdelijk kan worden gekeerd is aan de constructieve ommetseling van deze forse molen nog geen bijdrage geleverd.

Met de aanbieding van de firma Emming en Elderman N.V. tot een bedrag van f 27.374.-- zouden wij in beginsel gaarne instemmen c.q. u adviseren subsidie te bewerkstelligen, doch het komt ons juist voor, om aan deze prijsaanbieding enkele voorwaarden te verbinden en te vragen dit in een nader bestek te verwerken.

Uitgaande van de gedachte, dat bij ommetseling de fundering verzwaaard zal worden, werd in de Groninger Molencommissie opgemerkt, dat daar een belangrijke reductie van de vloerbelasting tegenover staat, omdat diverse graanzolders geen berging meer torsen.

Vervolgens dient het halfsteens buitenmetselwerk te zijn van een klinker of goede hardgrauw, terwijl tussen het nieuwe en bestaande werk een waterkerende spectielaag zou kunnen worden aangebracht. Voorts dient de halfsteensmuur op geregelde plaatsen door middel van steenswerk in de bestaande muur te worden ingeboet, zodat een hecht geheel met de oude muren ontstaat.

Alvorens tot een definitief oordeel te komen, zouden wij gaarne de gedachte van uw gemeente-architect vernemen, teneinde daarna met concrete subsidie-voorstellen te komen.

Met belangstelling zien wij uw antwoord tegemoet.

Met de meeste hoogachting,

w.g. Mr. P.J. Mijksenaar, voorz.

Mr. E.H.Y. van Hees, secr.

RIJKSDIENST VOOR DE MONUMENTENZORG

BALEN VAN ANDELPLEIN 2 VOORBURG TELEFOON 070-69 40 41

★

Nr. 180.110

Bericht op Uw brief van 2 juli 1969
nr. 4217

VOORBURG,

5 FEB. 1970

Verzoeken per brief één onderwerp te behandelen

Onderwerp: Muurwerk korenmolen
te Noorderhoogebrug
(gem. Groningen).

Bijlagen:

CORR.NR.	AP.D.
3326	/
ING. = 6 FEB. 1970	
CLASS.NR.	DIJL
- 1853.222	/

Naar aanleiding van de bij Uw bovengenoemde brief overgelegde begroting voor het herstel van het muurwerk van de korenmolen te Noorderhoogebrug, deel ik U het volgende mede.

Een ommetseling van het bestaande muurwerk ontmoet bij mij vrij overwegende bezwaren en wel om de volgende redenen:

- 1e. Een ommetseling geeft een enorme verzwaring van de romp, waarvan de hoogte 13,50 meter is (+ 80 ton in halfsteensuitvoering);
- 2e. De aan te brengen schil vormt geen aanhechting met het bestaande metselwerk, tenzij inkassingen worden aangebracht. Deze inkassingen vernielen echter op vele plaatsen het bestaande metselwerk, terwijl de inkassing tevens vocht in het bestaande muurwerk brengt.

Mijn voorkeur gaat derhalve uit naar bepotdekseling met planken van $1\frac{1}{2}$ " x 11" meter uitgevoerd in redwood.

Indien niet tot uitvoering in hout, hetgeen mij het meest afdoende voorkomt, zou worden besloten, zou wellicht met een moderne pleistertechniek het muurwerk waterdicht te krijgen zijn.

DE DIRECTEUR BIJ DE RIJKSDIENST
VOOR DE MONUMENTENZORG,
Hoofd van de Afdeling Restauratie,

(ir. R. Meischke)

De Directeur van de Dienst
Stadsontwikkeling en Volkshuisvesting
van de gemeente Groningen
Gedempte Zuiderdiep 96
GRONINGEN

AAN:

de Heer P.P. van Berkel
te
Groningen.

muurwerk van de
korenmolen te
Noorderhoogebrug.

15 april 1970.

Geachte Heer Van Berkel,

Er bestaat een kwestie omtrent de windkorenmolen te Noorderhoogebrug. Er blijkt behoefte te bestaan aan een bouwtechnische uitspraak. Om deze reden wordt overeenkomstig een besluit in de laatste vergadering van de Provinciale Groninger Molencommissie en na overleg met Ir. Daas het onderstaande aan u voorgelegd.

Al lange tijd is bekend dat het muurwerk van de molen te Noorderhoogebrug in een slechte staat verkeert. Toen de molen in 1907 werd gebouwd is het muurwerk op een koopje gebeurd. Het is gezien de maatverhoudingen een dunne muur, bovendien van een matige steen. De molenaar W.B.J. van Wijngaarden ondervindt veel vochtinwerking. Kopeinden van steunbalken worden aangetast; elektrische storingen voor een wijdere omgeving traden wel eens op.

Er bestond dan ook geen twijfel dat aan een verbetering diende te worden meegewerkt. In het te besteden bedrag geeft de Rijksdienst voor de Monumentenzorg 40 % subsidie; Ir. Daas hoopt op 30 % gemeentelijke subsidie; de provincie geeft 20 %; tenslotte zijn er een paar fondsen die ook wel bijdragen verstrekken.

De vraag is echter geworden: hoe moet de verbetering worden uitgevoerd. De Molencommissie gelooft voorshands in een ommetseling. Verrassend was dat de chef van de afdeling molens van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg met een voorstel kwam van omplanking. Ondanks het feit dat hij er volledig van op de hoogte was dat de

∟ (de heer
W.A. Korpers-
hoek)

eigenaar hiervoor niets voelt en ook de Molencommissie niet, blijkt - zoals uit het bijgevoegde afschrift-brief d.d. 5/2'70 blijkt - de Rijksdienst in het plan tot omplanking volharden.

De vraag is nu vooral: kan met een ommetseling een resultaat worden verkregen ~~in~~ dat bouwkundig verantwoord is?

Dat het de voorkeur uit esthetische overwegingen verdient is bij de Molencommissie geen vraag. Bovendien vindt zij een beplanking om een stenen molen heen ~~onwaa~~ onwaarschijnlijk.

Voor uw informatie voeg ik tevens hierbij een afschrift van het advies van de heer A.J. de Koning, technisch adviseur van de Vereniging De Hollandsche Molen en lid van de Groninger Molencommissie. Als aanvulling hierop dat het bezwaar dat de Rijksdienst tegen het inkassen maakt, wordt opgemerkt dat ook verbindingen kunnen worden gemaakt met bronzen ankers.-

Uw rapport zien wij met belangstelling tegemoet.

Namens de Provinciale Groninger
Molencommissie,

B. Jongma, secretaris.

45

DIENST STADSONTWIKKELING EN VOLKSHUISVESTING

GEDEMPTE ZUIDERDIEP 96 - GRONINGEN - TELEFOONNUMMER 23241

T.a.v. de heer B. Jongsma.

Aan de Provinciale Molencommissie,

St. Jansstraat 4,

GRONINGEN.

UW KENMERK:

UW BRIEF VAN:

ONS KENMERK:

DATUM: 2 juni 1970.

ONDERWERP:

15 april jl.

3597

muurwerk molen
Noorderhoogebrug.

In antwoord op uw bovenvermelde brief en naar aanleiding van het bezoek van de heren Alma, Van Berkel en Haasjes aan de molen te Noorderhoogebrug, kan ik u het volgende mededelen.

Zonder beoordeling van de vraag welke methode moet worden gevolgd uit een oogpunt van het gebouw als monument, derhalve die van monumentenzorg of die van de Vereniging De Hollandse Molen, was het opvallend dat voor een groot deel de wateroverlast toegeschreven kan worden aan een verkeerde kozijn- en deurconstructie, bij de omgang.

Ten aanzien van het muurwerk dient de keuze te worden gemaakt tussen:

- a. bepleisteren met een kunstharsmortel;
- b. het aanbrengen van een geconserveerd houten gepotdekseld raamwerk, of
- c. het omkleden met metselwerk.

Aangezien de oplossingen a en b wel aanvaardbaar zijn doch een voortdurend onderhoud eisen is de oplossing c verre te verkiezen boven de andere. Hierdoor zal de subsidie naar mijn mening beter worden besteed.

Als richtlijn stel ik mij het volgende voor:

1. afhakken losse delen;
2. voegen, uithakken en opnieuw invoegen;
3. (bronzen) spouwankers inbrengen (speciale constructie v.h. bouwtoezicht Groningen aanbevolen);

BIJLAGEN:
TERUGGEZONDEN:
BIJGEVOEGD:
ACHTERGEHOUDEN:

GEADRESSEERDE:

ONS KENMERK:

DATUM:

BLAD No.

Aan de Provinciale Molen-
commissie, St. Jansstraat
4, Groningen.

2 juni 1970

2

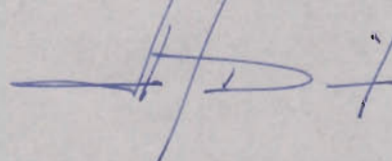
Bitumineren

4. asfalteren of betimmeren van het metselwerk;
5. controleren en versterken van het metselwerk en de fundering;
6. opmetselen - nieuwe kozijnen met ramen enz.

Een en ander zal ik gaarne met u overleggen voor nadere uitwerking.

Gaarne zal ik uw standpunt in dezen vernemen.

ds De directeur:

(r. H. J. Bix)

PROVINCIALE GRONINGER MOLENCOMMISSIE

760 M 87

SINT JANSSTRAAT 4

TELEFOON 0 5900-28041

ONDERWERP

verbetering van de
windkorenmolen te
Noorderhoogebrug,
gem. Groningen

AAN:

De heer hoofddirecteur van de
Rijksdienst voor de Monumentenzorg,
Balen van Andelplein 2,
Voorburg.

GRONINGEN, 6 juli 1970

Uw brief d.d. 5 februari 1970, nr. 180.110, aan de directeur van de Dienst der Stadsontwikkeling en Volkshuisvesting te Groningen, betreffende het muurwerk van de windkorenmolen "Wilhelmina" te Noorderhoogebrug, gemeente Groningen, heeft geleid tot een verder overleg en onderzoek van genoemde dienst en onze commissie.

Wij handhaven ons bezwaar tegen een houten omkleeding van de molen; ook achten wij deze oplossing om esthetische redenen onaanvaardbaar. Bovendien zou naast praktische bezwaren de molen zijn streekeigen karakter verliezen. Het spreekt ons voorts aan dat ook de eigenaar van de molen, de heer W.B.J. van Wijngaarden, deze oplossing van de hand wijst; deze mening sprak hij het vorige jaar uit tijdens een bespreking met de heer Heidra van uw dienst en enkele leden van onze commissie.

De Hollandsche Molen en de Dienst der Stadsontwikkeling en Volkshuisvesting adviseren een nieuwe ommetseling. De laatstgenoemde dienst geeft daarbij aan hoe het bezwaarlijke inkassen het beste kan worden vermeden. Van de beide adviezen gaat en kopie hierbij.

Wij zijn geneigd het advies van de Dienst der Stadsontwikkeling en Volkshuisvesting als een richtlijn voor de restauratie te aanvaarden, waarbij wij aanvullen dat het ons om esthetische redenen gunstig lijkt de penanten aan de zijkanten eerst terug te hakken.

In uw brief van 5 februari 1970 noemt u als eerste bezwaar tegen een ommetseling de verzwareing van de romp. Wij geloven met de Hollandsche Molen dat het feit dat de zolders geen vracht meer behoeven te torsen dit bezwaar goeddeels doet vervallen.

Gaarne zien wij uw berichten tegemoet.

Namens de Provinciale
Groninger Molencommissie:

(voorzitter)

(secretaris)

RIJKSDIENST VOOR DE MONUMENTENZORG

BALEN VAN ANDELPLEIN 2 VOORBURG TELEFOON 070-69 40 41

★

Nr. 193 752

21 AUG. 1970

Bericht op 6 juli 1970
nr. 760 M 87

VOORBURG,

Verzoeken per brief één onderwerp te behandelen

Onderwerp: Windkorenmolen te
Noorderhoogebrug, gem. Groningen

Bijlagen:

In antwoord op uw brief van 6 juli 1970, deel ik u mede, dat de daarin genoemde argumenten mij geenszins hebben overtuigd. Op enkele punten wil ik dan ook mijn bezwaren tegen uw voorstellen kenbaar maken.

In de eerste plaats de kwestie van het onderhoud. Met u ben ik van mening, dat men bij het herstel van een monument steeds die oplossing moet kiezen, die de eigenaar ervan het minste met een steeds terugkerend onderhoud belast. In dit geval echter staat er tegenover, dat een molen toch ieder jaar een onderhoudsbeurt moet hebben en dat een dergelijke onderhoudsbeurt tevens gesubsidieerd wordt. Bovendien is het opnieuw teren van het hout weinig werk en vergt ook een stenen romp vaak onderhoudswerk door het uitvriezen van de voegen. Het herstel daarvan is heel wat kostbaarder.

In de tweede plaats is het aanbrengen van een betimmering uit een oogpunt van vochtwering meer afdoende dan een ommetseling. Geen enkele beklamping is waterdicht, tenzij hij als spouw wordt uitgevoerd, iets wat door de grote hoogte hier moeilijk kan.

In de derde plaats moet bij het aanbrengen van een stenen ommetseling diep in het bestaande muurwerk worden ingegrepen; een naar mijn mening even kostbaar als onnodig werk.

De moeilijkste zijde van het vraagstuk is de esthetische. Naar mijn gevoel ligt het karakter van een bouwwerk niet uitsluitend in uiterlijkheden.

Het bekleden van muren die doorslaan met een houten beplanking is een typisch Nederlands gebruik.

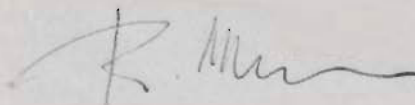
Nr. 193.752

Het komt dan ook bij meer monumenten voor, b.v. bij het kasteeltje Oudaen aan de Vecht. Bij de restauratie daarvan zouden we er niet aan denken de beplanking te vervangen door een stenen ommetseling. Ook vele molens, zoals die van Grijpskerk, Spijk en Zeerijp, zijn voorzien van een gepotdekselde onderbouw, welke geenszins misstaat.

Ik meende er goed aan te doen deze beweegredenen wat uitvoeriger uiteen te zetten in de hoop u daarvan te overtuigen.

Mocht dit laatste niet het geval zijn, dan ben ik bereid, om niet door lange discussies de restauratie verder te vertragen, de zaak conform uw voorstellen verder af te wikkelen, zulks uiteraard in overleg met mijn dienst.

DE DIRECTEUR BIJ DE RIJKSDIENST
VOOR DE MONUMENTENZORG

Ir. R. Meischke

De Provinciale Groninger Molencommissie
St. Jansstraat 4
GRONINGEN